

LAUSUNTO

31.1.2013

TEM/2572/00.06.01/2012

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Lausunto todistelutoimikunnan mietinnöstä ”Todistelu yleisissä tuomioistuimissa”

Viite Oikeusministeriön lausuntopyyntö 12.11.2012 OM 18/41/2010

Oikeusministeriö on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriöltä lausuntoa todistelutoimikunnan mietinnöstä yleisissä tuomioistuimissa tapahtuvaa todistelua koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Ministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa.

Mietinnössä ehdotetaan todistelua koskevien säännösten uudistamista erityisesti siltä osin kuin ne eivät sisällöltään enää vastaa nykyisiä oikeudellisia tai yhteiskunnallisia käsityksiä tai kun säännöksissä on tarpeen ottaa huomioon Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöä. Lisäksi mietinnössä ehdotetaan uutena todistelukeinona anonyymiä todistelua. Ehdotusten tavoitteena on pitää pääsääntönä kiinni oikeudenkäynnin suullisuudesta, välittömyydestä ja keskityksestä. Anonyymien todistelun tavoitteena on sen varmistaminen, että kaikki oikeudenkäynnissä tarvittava näyttö olisi saatavilla, jolloin edistetään asian selvittämistä ja tuomioiden aineellisesti oikeaa lopputulosta.

Mainitut tavoitteet ovat kannatettavia, eikä työ- ja elinkeinoministeriöllä ole huomautettavaa toimikunnan ehdotuksiin siltä osin kuin todistelua koskevia säännöksiä ehdotetaan ajanmukaistettaviksi. Uuden todistelukeinon anonyymien todistelun osalta ministeriö toteaa, että sen käyttöönottoa puoltavina seikkoina voidaan perustellusti pitää oikeudenkäynnin kohteena olevan asian selvittämisen parantamista ja sen varmistamista, että tuomion lopputulos on aineellisesti oikea. Anonyymi todistelu on kuitenkin myös ongelmallinen perusoikeuksien näkökulmasta, kuten mietinnössä on esitetty.

Työ- ja elinkeinoministeriö suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti uuden todistelukeinon käyttöönottoon esityksessä ehdotetuilla reunaehdoilla, jolloin sen käyttöala rajautuisi vakavaan rikollisuuteen. Ehdot ovat tiukat myös siinä suhteessa, että se tosiasiallisesti jäänee viimekätiseksi keinoksi esittää todistelua.

Esityksen perusteella on kuitenkin vaikea arvioida todistelukeinon käyttötarvetta. Asian luonteesta johtuen käyttötarvetta onkin todennäköisesti vaikea selvittää kattavasti. Mietinnön nykytilaa koskevassa arvioinnissa on esitetty tietoa kuultavien uhkaamisesta tehtyjen rikosilmoitusten määrän lisääntymisestä Suomessa. Arviointiin liittyvästä

epävarmuudesta huolimatta myös esityksen vaikutuksissa tulisi esittää ainakin suuntaa-antavia arvioita esimerkiksi asiantuntijakuulemisiin tai kansainvälisiin kokemuksiin tukeutuen anonyymin todistelun tosiasiallisesta vaikuttavuudesta suhteessa sille asetettuun tavoitteeseen pyrkiä oikeudenkäynnin kohteena olevan asian parempaan selvittämiseen ja aineellisesti oikeaan lopputulokseen.

Anonyymiä todistelua ei ehdoteta sallittavaksi talousrikollisuuden tutkinnassa. Myös talousrikollisuudessa esiintyy todistajien uhkailua. Mietinnössä on tuotu esiin se, että talousrikokset ovat usein yhteydessä huumausaine- tai väkivaltarikoksiin, jolloin sääntelyllä olisi joissain tapauksessa välillisesti vaikutusta talousrikostenkin selvittämisessä. Jos anonyymien todistelun käyttöönottoon päädytään, ministeriö esittää harkittavaksi Marko Meriniemen ja Mika Illmanin eriäviin mielipiteisiin viitaten, että anonyymien todistelun soveltamisalassa olisivat rikokset, joiden rangaistusmaksimi on vähintään kuusi vuotta vankeutta kahdeksan vuoden rangaistusmaksimin sijaan.

Lopuksi ministeriö vielä kiinnittää huomiota markkinaoikeutta ja oikeudenkäyntiä markkinaoikeudessa koskevaan uudistukseen (HE 124/2012, eduskunnan vastaus 2012.2012 EV 158/2012), joka sisältää erityissäännöksiä kilpailu- ja hankinta-asioiden, teollis- ja tekijänoikeudellisten asioiden sekä markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä markkinaoikeudessa. Mietinnössä liitelakina oleva laki patentti ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä kumotaan edellä mainitun uudistuksen yhteydessä.

Pekka Timonen
ylijohtaja

Johanna Lähde
hallitusneuvos